

Prethodno priopćenje
UDK 378.147:811.111'243:81-115

Primljen 3. 9. 2007.
Prihvaćen 18. 9. 2007.

KONTRASTIVNOM ANALIZOM DO UČINKOVITOG POUČAVANJA ENGLESKOGA JEZIKA

Jasmina Rogulj*

Sveučilišni studijski centar za stručne studije, Split

Kontrastivna se analiza može koristiti kao učinkoviti instrument poučavanja stranoga jezika. Iako su prema Ladovoj hipotezi kontrastivne analize sve pogrješke uvjetovane negativnim transferom materinskoga jezika, ta teorijska postavka nije empirijski potvrđena. Podjela na pet izvora pogrješaka (prema Selinkeru), koji se javljaju uslijed razvoja međujezika, bila je temelj za pokretanje projekta YSCECP koji je pod vodstvom prof. Filipovića trajao u Zagrebu od 1964. do 1980. godine. Spoznaje do kojih se došlo ponovno su potakle promišljanja o sastavljanju pedagoških materijala i uvođenju nastavnih postupaka u okviru prevladavajućeg komunikacijskog pristupa u poučavanju stranih jezika. Slijedom rečenog, u ovom će se radu najprije analizirati sličnosti i razlike gramatičkih konstrukcija kojima se izražava prošlost u engleskom, odnosno hrvatskom jeziku. Potom će se prikazati praktične implikacije ove teorijske studije na primjeru glagolskoga vremena *Past Tense* kroz pet stadija učenja primjenom eksplicitnoga, tj. implicitnog oblika poučavanja, pri čemu materinski jezik igra važnu ulogu u korištenju pozitivnoga ili neutralizaciji negativnoga transfera.

Ključne riječi: kontrastivna analiza, materinski jezik, negativan transfer, pozitivan transfer, eksplicitno poučavanje, implicitno poučavanje

UVOD

Kontrastivnu analizu definiramo kao sustavno proučavanje dvaju jezika s ciljem prepoznavanja njihovih strukturalnih različitosti i sličnosti. Teorijske temelje poznate pod nazivom hipoteza kontrastivne analize postavio je Lado (1957), a počivaju na tvrdnji da se jednostavnije usvajaju one strukture ciljnoga jezika koje su slične materinskom nego one koje se od njega razlikuju. Kroz proces usvajanja drugoga jezika učenici stvaraju vlastiti lingvistički sustav koji se kreće na kontinuumu između materinskoga i ciljnoga jezika, a koji Selinker naziva međujezik. Temeljem ovih promišljanja pokrenut je 1960-ih u Zagrebu *The Yugoslav Serbo-Croatian-English Contrastive Project (YSCECP)*.

U prvom dijelu rada bit će prikazana glavna načela teorija kontrastivne analize i

* Jasmina Rogulj, Sveučilišni studijski centar za stručne studije, Sveučilište u Splitu; e-mail: jrogulj@oss.unist.hr

međujezika te analizirane gramatičke konstrukcije kojima se izražava prošlost u engleskom, odnosno hrvatskom jeziku. Drugi dio bit će posvećen praktičnim implikacijama gore navedenih teorijskih postavki.

KONTRASTIVNA ANALIZA

Iako se začetci kontrastivne analize naziru krajem 19. stoljeća, tek je razdoblje američkog strukturalizma (od 1940-ih do sredine 1960-ih u SAD-u) imalo utjecaja na sve aspekte poučavanja jezika. Jedna je skupina američkih lingvista ukazivala na iskoristivost lingvističkoga opisa u poučavanju egzotičnih jezika, dok je druga na čelu s Friesom (1945) na isti način pristupila poučavanju engleskoga kao drugoga jezika. Lado prvi uvodi sustav tehničkih postupaka za kontrastivnu analizu različitih jezika s metodama strukturalističke deskripcije, uspoređivanja i predviđanja poteškoća koje će se javiti pri učenju stranoga, a uvjetovane su negativnim transferom materinskoga jezika.

Prema Ladovoj hipotezi, sve su pogriješke kod učenja stranoga jezika uvjetovane negativnim transferom, no ova teorija nije empirijski potvrđena i izvjesno je da postoje različiti izvori pogriješaka te da učenici u procesu učenja prolaze kroz različite faze u kojima se vrste pogriješaka mijenjaju. Prema Selinkeru (1997), kroz proces usvajanja drugoga jezika stvara se međujezik na čiji razvoj utječe pet izvora: jezični transfer, transfer poučavanja, strategija učenja stranoga jezika, strategija komunikacije na stranom jeziku i poopćavanje.

THE YUGOSLAV SERBO-CROATIAN-ENGLISH CONTRASTIVE PROJECT (YSCECP)

Temeljeno na navedenoj Selinkerovoj podjeli, gdje je utvrđeno da su pogriješke jezičnoga transfera najčešće i da se najlakše identificiraju, ali se i teško uklanjaju, u Zagrebu se, pod voditeljstvom prof. Filipovića, od 1964. do 1980. provodio jedan od najpoznatijih i najplodonosnijih projekata na području kontrastivne analize – YSCECP. Istraživanje se vršilo na dvije razine: a) na razini kontrastivne analize koja je trebala dati sustavan opis engleske i hrvatske gramatike temeljene na sličnostima i razlikama obaju jezika, i b) analize pogriješaka, a imalo je za cilj izradu pedagoških materijala u kojima bi osnovni elementi engleske gramatike na morfo-sintaktičkoj razini bili obrađeni kroz niz nastavnih aktivnosti i postupaka relevantnih s gledišta kontrastivne analize i analize pogriješaka.

Iako je ovaj projekt nastao u vrijeme predominacije strukturalistički orijentiranih metoda koje su zagovarale učenje jezika kao sustava navika putem ponavljanja i imitiranja, ipak je već onda ustanovljeno da takav pristup pokazuje niz manjkavosti. Poučavanje jezika prema načelima stvaranja navika može biti korisno do razdoblja puberteta, nakon čega uključivanje kognitivnih mehanizama u proces učenja nužno zahtijeva i uvođenje drugačijih aktivnosti. Djeca su spremna spontanije i s više intuicije reagirati u komunikacijskim situacijama, dok je za adolescente i odrasle učenike, uslijed angažiranja kognitivnih sposobnosti, prikladnije eksplisitno učenje.

Konačno, sve spoznaje i pedagoški materijali koji su proizašli iz YSCECP-a mogu

se iskoristiti kao poticaj nekim novim projektima prilagođenim suvremenim metodama s neizbježnim odmakom od strukturalizma prema komunikacijskom pristupu u poučavanju stranih jezika.

OD STRUKTURALIZMA PREMA KOMUNIKACIJSKOM PRISTUPU U POUČAVANJU ENGLESKOGA JEZIKA

Ključni pojmovi u primijenjenoj lingvistici 1970-ih postaju komunikacija i komunikacijska kompetencija, a cilj poučavanja stranoga jezika komunicirati putem same komunikacije, pri čemu ishod vježbe ovisi o odgovorima i reakcijama učenika. Na primjeru glagolskoga vremena *Past Tense* može se prikazati logičan sustav obrade te gramatičke kategorije kroz nekoliko stadija učenja uz korištenje materinskoga jezika kao važnog oslonca u poučavanju.

PAST SIMPLE

Glagolsko se vrijeme *Past Simple* koristi za izricanje prošlih radnji, stanja i prepričavanje događaja te ga je, s obzirom da je neizbježan u svakodnevnoj komunikaciji, potrebno uvesti i uvježbati u ranoj dobi učenja engleskoga jezika, dakle u fazi implicitnoga poučavanja. Važno je iskoristiti djetetovu sposobnost imitiranja i lakog reproduciranja u cilju pohrane leksičkih i gramatičkih čestica koje će se u kasnijim fazama učenja, uključivanjem kognitivnih mehanizama, obrađivati, uspoređivati, povezivati itd. U eksplicitnoj fazi učenja, koja se podudara s početkom srednjoškolskoga obrazovanja, učeniku se, osim stalnoga uvježbavanja već naučenog, prezentiraju i nove, složenije uporabe vremena *Past Simple* jer se podrazumijeva da su dosegli onu razinu mentalnoga razvoja koja im omogućava apstraktno razmišljanje i korištenje metajezika. S razvojem kognitivnih sposobnosti korisno je učenicima predočiti i druge uporabe tog vremena za koje se u hrvatskom koristi uglavnom kondicional prvi, kao i kombinacije s glagolskim vremenima koja se često javljaju uz *Past Simple*, te ih, uz uvježbavanje, navesti na samostalno otkrivanje pravila.

KAKO KORISTITI MATERINSKI U POUČAVANJU STRANOGA JEZIKA?

Kako bismo u poučavanju iskoristili materinski jezik, moramo analizirati glagolsko vrijeme koje odgovara engleskom vremenu *Past Simple*, a to je *perfekt*. (Prošlo se vrijeme u hrvatskom jeziku također izriče *aoristom* i *imperfektom*, ali nam u ovom slučaju zbog rijetkog pojavljivanja u govornom jeziku nisu od koristi.) Za razliku od glagolskog vremena *Past Simple* koji je jednostavno glagolsko vrijeme (*My best friend started his own business last year.*), *perfekt* je složeno vrijeme (*Moj najbolji prijatelj je pokrenuo svoj vlastiti posao prošlu godinu.*). Dakle, negativni se transfer javlja uglavnom zbog ove razlike u tvorbi engleskoga i hrvatskoga prošlog glagolskog vremena, što će se prikazati na primjerima koji slijede.

Pod utjecajem negativnoga transfera učenici nerijetko jednostavni oblik vremena *Past*

Simple učine složenim dodajući mu prezent glagola *to be* te stvaraju konstrukciju: *My best friend is started his own business last year*. Slična se pojava negativnoga transfera javlja i u upitnom (*Is my best friend started his own business last year?* ili *Did my best friend started his own business last year?*), odnosno negativnom obliku (*My best friend didn't started his own business last year*. ili *My best friend not started his own business last year*). Moglo bi se zaključiti da u upitnom obliku učenici poistovjećuju *is* ili *did* s hrvatskim prezentom pomoćnoga glagola *biti* i upitnom česticom *li*, a za hrvatski glagolski pridjev radni (*započeo*) uzimaju engleski glagolski oblik vremena *Past Simple* (*started*). Iz primjera u negativnom obliku vidljivo je da, čak i uz korištenje pomoćnoga glagola *didn't*, glavni glagol često ostaje u obliku glagolskog vremena *Past Simple – didn't started*. Druga je pojava jednostavno izražavanje zanimanoga oblika pomoćnoga glagola *biti* (*nije*) engleskom negacijom *not*, pa se negacija izražava konstrukcijom *not started*. Temeljitim i postupnim uvježbavanjem te ukazivanjem na razliku između struktura u engleskom i njihovih inačica u materinskom jeziku može se uvelike utjecati na svladavanje ovoga glagolskog vremena, što će dijelom biti prikazano i u nastavku.

Daljnjom analizom može se utvrditi da je postojanje glagolskoga vida u hrvatskom jeziku, kojim se izriče svršenost ili nesvršenost neke radnje (npr. raditi-uraditi), usporedivo s razlikom *Past Simple – Past Continuous* koja se uspješno može uvježbavati kako na implicitnoj, tako i na eksplicitnoj razini. Na eksplicitnoj se razini koristi utjecaj pozitivnoga transfera ukazivanjem na nesvršeni vid nekoga glagola kojim se u hrvatskom označava trajnost radnje, što se u engleskom izražava vremenom *Past Continuous*, dok se hrvatski svršeni glagolski vid u engleskom izražava glagolskim vremenom *Past Simple*: *While I was reading a book, the phone rang. – Dok sam čitao knjigu, zazvonio je telefon*. Na isti način ukazujemo na trajnost glagola kod dviju radnji koje se odvijaju istodobno, dakle, glagoli nesvršenoga vida u hrvatskom jeziku izriču se glagolskim vremenom *Past Continuous*: *While I was reading a book, my mother was talking on the phone. – Dok sam čitao knjigu, moja je majka pričala na telefon*. Iako različiti glagolski oblici prošloga vremena (*Past Simple* i *Continuous*) pokrivaju jedno hrvatsko glagolsko vrijeme – *perfekt*, razlika u glagolskom vidu koja potiče pozitivan transfer jest toliko očita da je učenici lako uoče i brzo usvoje.

Kada se na naprednijoj razini uvježbava uporaba prošloga svršenog vremena *Past Simple*, neizbježno je njegovo kontrastiranje i s glagolskim vremenima *Present Perfect* i *Past Perfect Tense* zbog učestalog pojavljivanja tih vremena uz *Past Simple*. Važno je uvježbati razliku između vremena *Past Simple* i *Present Perfect* jer je kod potonjega uočljiv utjecaj negativnoga transfera. Naime, učenici će često radnju koja se dogodila u prošlosti, iako ima vezu sa sadašnjošću (što se izražava *Present Perfectom*), kao npr. *Slomio sam nogu.*, izraziti glagolskim vremenom *Past Simple Tense* (*I broke my leg*. umjesto *I've broken my leg*.) zbog vezivanja hrvatskoga *perfekta* uz engleski *Past Simple*. U ovom je slučaju potrebno eksplicitno, uz korištenje materinskoga jezika, pojasniti razliku. Nasuprot tomu, kada je jednom uvježban *Present Perfect*, tvorbom sličan vremenu *Past Perfect*, pozitivan transfer hrvatskoga jezika, u kojem je uporaba pluskvamperfekta identična onoj u engleskom jeziku, može se dobro iskoristiti: *When I arrived at the party, Jane had already gone home. – Kada sam stigla na zabavu, Jane je već bila otišla kući*.

Čini se važnim svaku gramatičku kategoriju analizirati iz perspektive obaju jezika kako bi se, ovisno o dobi učenika, mogao pripremiti nastavni materijal i isplanirati metodologija u kojoj će materinski jezik igrati važnu ulogu bilo da je riječ o uporabi pozitivnoga ili pak neutralizaciji negativnoga transfera.

SUSTAV OBRADJE GLAGOLSKOGA VREMENA PAST SIMPLE OD POČETNOGA DO NAPREDNOGA STADIJA UČENJA

Obrazac za izradu pedagoških materijala koji je ponudio prof. Filipović, a koji veliku pozornost posvećuje dobi učenika, i danas se može vrlo uspješno primijeniti na poučavanje stranoga jezika. Njegova petodijelna shema, kod koje je važno voditi računa o primjeni implicitnih, odnosno eksplicitnih metoda poučavanja, podrazumijeva podjelu na dvije razine, do i nakon puberteta. Nadalje, potrebno je uzeti u obzir učestalost pojavljivanja neke gramatičke kategorije i započeti s uvježbavanjem one funkcije u kojoj se ona najčešće pojavljuje. Na primjeru obrade glagolskoga vremena *Past Simple* prikazat će se praktična implikacija ove teorijske studije.

Prva faza

U ovoj fazi (7 – 9 godina) treba iskoristiti sposobnost mlađe djece da usvajaju i pamte ponuđene strukture, te fonetski i fonološki sustav, pri čemu se ne opterećuju prevodenjem na materinski jezik. Djeca usvajaju jezik na prirodan i neinhibirajući način, potaknuta kinestetičkim, vizualnim ili slušnim podražajima. *Past Simple* se u ovoj fazi može uvježbavati kroz aktivnosti koje se temelje na brojalicama i pjesmicama, a kao primjer nam može poslužiti *Humpty Dumpty*.

Nastavnik (N) prikaže ilustraciju i započinje s pitanjem: „Što mislite, što *se dogodilo* jednom Humpty Dumptyju?“ – čime implicira da se radnja dogodila u prošlosti.

Humpty Dumpty

Humpty Dumpty *sat* on a wall,

Humpty Dumpty *had* a great fall;

All the King's horses, and all the King's men

Could not put Humpty Dumpty together again

Učenici još ne pišu jer nisu dobro svladali niti ortografiju hrvatskoga jezika, nego uvježbavaju pjesmicu oponašajući situaciju u kojoj se našao Humpty Dumpty.

Nadalje, u ovoj se fazi može uvježbavati i *Past Simple* glagola *to be* u konstrukciji *There was...*, pa kasnije i *There were...*. Na ploči se nacrti (ili od kartona pripremi i magnetom pričvrsti) dječak te im se na hrvatskom objasni da je on jučer imao rođendan. Potom se može nastaviti na engleskom (pretpostavlja se da učenici razumiju riječi *yesterday*, *birthday* i *present*). N: *This is Peter. Yesterday it was his birthday. He got some presents.*

Na ploču se oko Petera pričvrste *flashcards* na kojima su nacrtani darovi (učenicima poznati vokabular) pa ih se potom pozove da zapamte što je bilo na ploči (nakon nekoliko minuta *flashcards* se uklone). N postavi pitanje i ponudi jedan odgovor kao model: *What was there on the board? ... There was a teddy bear.* Na sličan se način može uvježbati i konstrukcija *There were...* pri čemu je važno da je učenicima vokabular otprije poznat.

Prikazanim aktivnostima implicitno se ukazuje da je riječ o prošlosti, a materinski se jezik koristi isključivo za objašnjavanje glavne ideje učenicima koji u ovoj fazi usvajaju pravilnu intonaciju, ritam, izgovor te strukturu kategorije koja se uvježbava.

Druga faza

U ovoj se fazi (9 – 11 godina) nastavlja s implicitnom metodom uz jednako korištenje materinskog jezika kao u prvoj fazi. U nastavu se uključuju pjesme, recitacije, brojalice koje učenici slušaju, upijaju izvorni izgovor, pamte i usvajaju jezik na vedar i zabavan način. To je doba u kojem se djeca još uvijek rado bave bajkama, što se može iskoristiti u poučavanju glagolskoga vremena *Past Simple* uz angažiranje više senzornih puteva.

Učenicima se za početak postavi pitanje znaju li možda kako se na engleskom kaže *Pepeljuga* i sjećaju li se što se s *Pepeljugom* dogodilo (implicitno ukazujući na uporabu prošloga vremena). Njihove hrvatske rečenice N može prevoditi na jednostavan engleski jezik kao pripremu za konkretniji zadatak koji slijedi. Bajka *Cinderella* oslikana je na 9 sličica koje su pomiješane i koje učenici trebaju složiti prema redosljedu priče. N čita jednostavnu inačicu priče, a učenici slažu sličice: 1. *Cinderella lived with two horrible sisters and their mother.*, 2. *She cleaned, cooked and washed every day.* itd. Nakon što je priča pročitana i sličice posložene, N ponavlja rečenice uključujući pogrješku u svaku od njih: *Cinderella lived with two horrible sisters and their father*, a učenici se potiču na ispravljanje rečenice: *No, Cinderella lived with two horrible sisters and their mother.* Posljednji može biti pismeni zadatak u obliku spajanja dvaju dijelova rečenice ili umetanja glagola (već navedenih u uputi) u rečenicu, čime se postupno počinju uvježbavati vještine čitanja i pisanja.

Za očekivati je da se pogrješke javljaju jer djeca još nisu osvijestila tvorbu prošloga vremena, no uvježbavanjem prezentiranih glagola na različite načine (kroz igru, pantomimu, pomoću slikovnih predložaka itd.) vrlo je vjerojatno da će se usvojeno znanje brzo utvrditi. Ispravljanje pogrješaka mora biti nenametljivo i provedeno u pravom trenutku kako se ne bi snizila razina motivacije i samopouzdanja niti prekinula komunikacija.

Treća faza

Treća faza obuhvaća djecu zadnjih razreda osnovne škole (12 – 14 godina) do koje su oni na implicitnoj razini usvojili tvorbu i uporabu vremena *Past Simple* u izjavnim rečenicama, te prepoznaju način na koji se tvore upitni i niječni oblici toga vremena. Utvrđivanje usvojenoga gradiva, proširenje repertoara pravilnih i nepravilnih glagola te uvježbavanje upitnoga i niječnog oblika može se prikazati sljedećim primjerima:

N uvede vježbu i navodi ih da sami nastave: N: *I was at the cinema yesterday evening. Where were you?* (učenici odgovaraju). Nakon nekoliko govornih obrata, N može uvesti i negativan oblik: N: *I wasn't at the tennis club last week, I was at the fitness club. Were you in a shop two days ago, Marko?* M: *No, I wasn't, I was in the library.* Vježba se može provesti kroz rad u paru, pri čemu učenici dobiju kartice s informacijom te u paru nastavljaju vježbati prema gore navedenom modelu:

S1:

At the doctor's / last week?

S2 :

No, at the dentists's.

Učenici su uvijek motivirani govoriti o svojim vlastitim doživljajima, što se može iskoristiti za uvježbanje i ostalih glagola. Kako bi ih se potaklo na postavljanje pitanja i davanje odgovora, može im se ponuditi nekoliko natuknica, a potom im dati 5 minuta vremena da sami osmisle slična pitanja:

- *last see your friends? two hours/days/weeks ... ago, etc.*

Pred kraj ove faze uvodi se *Past Continuous* u kombinaciji s glagolskim vremenom *Past Simple*. Učenici su u VIII. razredu već upoznati s kategorijom svršenoga i nesvršenoga glagolskog vida te je dobro iskoristiti utjecaj pozitivnoga transfera, kako u smislu značenja, tako i tvorbe, za razumijevanje razlike između tih dvaju glagolskih vremena. Kako ih uvježbati u njihovoj korelaciji, može se prikazati sljedećim primjerom:

N magnetima na ploču pričvrsti ilustracije ili isječke iz časopisa koji prikazuju ljude kako obavljaju različite aktivnosti te postavlja pitanje: N: *What were these people doing at two o'clock yesterday afternoon?* Ljudima su uz ilustracije pridodana i imena, a na ploču se mogu napisati i natuknice koje će učenici uklopiti u rečenicu (primjerice, *read the book, study, etc.*). Nakon što su pojedinačno provježbali rečenice, N ide korak naprijed, povezuje dvije rečenice te potiče učenike na uvježbanje. N: *What was Tom doing while Jack was reading the book?*

I konačno, nakon što je tvorba i uporaba glagolskog vremena *Past Continuous* dostatno utvrđena, kontrastira se s vremenom *Past Simple*. Učenici su podijeljeni u skupine i svakoj je skupini dodijeljen na čitanje dijalog iz kojega se razaznaje kakva se nezgoda dogodila pojedinoj osobi dok je obavljala neku od već poznatih aktivnosti, primjerice: *While David was fishing, Adam fell into the water.* Nastavnik postavlja pitanje na temelju kojega se daje pretpostaviti da će učenici razumjeti u kakvom se odnosu nalaze ova dva vremena: *What*

happened to Adam while David was fishing? Svaka skupina izvješćuje ostatak razreda što je saznala iz svojih dijaloga.

Iako se učenici navode da induktivnim promišljanjem dođu do pravila, što bi već toj dobi bilo primjereno, materinski jezik ostaje vrijedno pomoćno sredstvo kojim se može utvrditi jesu li učenici razumjeli tvorbu i uporabu glagolskoga vremena *Past Continuous* u samostalnom obliku, kao i onu u kombinaciji s vremenom *Past Simple*.

Četvrta faza

Ova se faza poklapa s početkom srednjoškolskoga obrazovanja i označava otprilike i vrijeme sazrijevanja kognitivnih vještina, što treba iskoristiti za uporabu metajezika u analizi struktura materinskoga i engleskoga jezika, njihovih sličnosti i razlika.

Učenici nastavljaju uvježbavati *Past Simple* i *Past Continuous* kroz različite vježbe slušanja, igre pogađanja, prepričavanja uz ilustracije kao poticaj, sastavljanje priče, vođenje dnevnika, pisanje (e-maila) o nekom ugodnom/neugodnom prošlom iskustvu itd., ali se i kontrastiraju *Past Simple* i *Present Perfect* (koji je već uveden i uvježban kao izolirana kategorija). Budući da je riječ o glagolskim vremenima visoke učestalosti pojavljivanja, čija je uporaba uvelike podložna negativnom transferu, kontrastivna je analiza složena i zahtijeva određeni stupanj kognitivne zrelosti učenika, a time, sukladno dobi učenika, i mogućnost eksplicitnoga poučavanja. Nasuprot tomu, kontrastiranje glagolskih vremena *Past Simple* i *Past Perfect* nije toliko složeno jer je lako usporedivo s materinskim jezikom, dakle rabi se pogodnost pozitivnoga jezičnog transfera. Konkretnim se primjerima mogu ilustrirati nastavni postupci kako slijedi.

Ponove se *Past Simple* i *Present Perfect Tense* u njihovoj najjednostavnijoj uporabi. Potom se ponudi nekoliko rečenica na hrvatskom za prijevod kako bi se utvrdilo moguće postojanje negativnoga transfera te način neutraliziranja eksplicitnim putem, primjerice: *Koliko si često u svom životu bio zaljubljen?* Ponuđene rečenice su u hrvatskom jeziku izražene *perfektom* te se može očekivati da će većina učenika prevesti rečenice rabeći *Past Simple*. Učenike treba navesti na samostalan zaključak ili im eksplicitno ukazati na povezanost prošlih događaja sa sadašnjošću, kad se koristi *Present Perfect*. Korisno bi ovdje bilo i ilustrirati uporabu obaju glagolskih vremena na vremenskoj crti te potom započeti s uvježbavanjem. Učenici na papirićima dobiju natuknice i igraju po ulogama, prema zadanom modelu, u parovima, primjerice:

be late for school

A: *Have you ever been late for school?*

B: *Oh, yes I have.*

A: *When was it?*

B: *Well, it was two days ago., etc.*

Kroz ovako kratki dijalog u kojem se koriste oba vremena postaje vrlo jasna i uočljiva razlika među navedenim glagolskim vremenima.

Nadalje, na primjeru rečenice „*When I arrived home, Sally had packed her suitcases.*“

može se raspravom s učenicima utvrditi koliko im je jasna uporaba glagolskoga vremena *Past Perfect* u kombinaciji s vremenom *Past Simple* kako bi se potom krenulo na uvježbavanje, primjerice kroz aktivnost dovršavanja započetih rečenica: *By the time I got home, Mary...* (očekuje se da učenici završe rečenicu rabeći *Past Perfect*).

Peta faza

U ovoj fazi, koja predstavlja završetak srednjoškolskoga obrazovanja, do koje su učenici trebali ovladati glavnom gramatičkih kategorija, rabeći metajezik, oni uspoređuju gramatičke strukture obaju jezika te angažiraju sve kognitivne vještine kako bi riješili problem, izvršili zadatak ili iznašli pravilo. Na ovoj se razini mogu eksplicitno obrađivati i uvježbavati uporabe koje su snažno pod utjecajem negativnoga transfera. Mogu im se ponuditi rečenice sa sljedećim zadacima: a) pretpostaviti pravilo o uporabi prošloga vremena koje se u rečenici koristi iza potcrtanih struktura: *I'd rather she went home.* ili *If only it was hot.*, i b) povezati s gramatičkom kategorijom koja se rabi u hrvatskom jeziku. Nakon rasprave s N, prelazi se na uvježbavanje pa, primjerice, svaki učenik ponudi nekoliko rečenica s navedenim strukturama, a koje su vezane uz njegov vlastiti život, što predstavlja polazišnu točku za novi, kreativniji zadatak – ostali učenici postavljaju niz pitanja kako bi o iskazanom stavu ili iskustvu dobili više informacija.

ZAKLJUČAK

Kontrastivnom analizom pojedine gramatičke kategorije moguće je utvrditi ulogu materinskoga u poučavanju stranoga jezika. Nadalje, uporaba materinskoga jezika, koja omogućuje bolje razumijevanje nastavnoga sadržaja, važna je u izgradnji učenikova samopouzdanja i uklanjanju straha na nastavi stranoga jezika gdje mu je strani jezik istovremeno cilj i sredstvo komunikacije. Pitanje analize pogrješaka vezuje se i uz delikatan problem ispravljanja pogrješaka koje nastavnik treba pažljivo, nenametljivo i sa strpljenjem provoditi. Ukratko, nastavnici se moraju usredotočiti na ispravan i raznovrstan odabir nastavnih aktivnosti, oblike poučavanja primjerene dobi i primjeren način ispravljanja pogrješaka.

LITERATURA

- Ellis, R. (1994): *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford, OUP.
- Filipović, R. (ur.) (1975): *STUDIES 6, YSCECP*. Zagreb, Institute of Linguistics, Faculty of Philosophy, University of Zagreb.
- Filipović, R. (ur.) (1982): *NEW STUDIES Vol.1*. D. Kalogjera, The English Modals and Their Equivalents in Serbo-Croatian with Pedagogical Material by M. Vilke, Zagreb, Institute of Linguistics, Faculty of Philosophy, University of Zagreb.

- Filipović, R. (1986): *Teorija jezika u kontakt*. Zagreb, JAZU i Školska knjiga.
- Ham, S. (2002): *Školska gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb, Školska knjiga.
- Stern, H. H. (1983): *Fundamental Concepts in Language Teaching*. Oxford, OUP.
- Swan, M. (2005): *Practical English Usage*. Oxford, OUP.
- Težak, S., Babić, S. (2005): *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb, Školska knjiga.
- Vilke, M. (1977): *Uvod u glotodidaktiku*. Zagreb, Školska knjiga.
- <http://teachingstylesonline.com>

CONTRASTIVE ANALYSIS IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING

Summary

Contrastive analysis can be applied as an effective tool in ELT. According to Lado's Contrastive Analysis Hypothesis, errors are influenced by negative transfer of the learners' mother tongue. However, the theory has not as yet been empirically proved. The classification of errors into five categories (Selinker), on the basis of their occurrence due to interlanguage development, provided the basis for YSCECP project run by professor Filipović and carried out in Zagreb from 1964 – 1980. The insights of the project initiated consideration for development of pedagogical materials and introduction of teaching procedures within CLT. Hence, this article will firstly discuss similarities and differences related to grammar structures used to express past events, both in English and Croatian. Secondly, practical implications of this study will be illustrated with the example of practicing Simple Past Tense. We will also present the five-stage learning process, based on implicit and explicit teaching, in which mother tongue's positive transfer or its role in neutralizing negative transfer is of great importance.

Keywords: contrastive analysis, mother tongue, negative transfer, positive transfer, explicit teaching, implicit teaching